

Kiss Antal 80 éves

Kiss Antal Debrecenben született 1941. március 23-án. Középiskolai tanulmányait Hajdúszoboszlón végezte. 1959-ben felvételt nyert a Kossuth Lajos Tudományegyetem magyar–latin szakára. 1964-ben szerzett középiskolai tanári diplomát. 1963-ban elkezdte az akkor induló finnugor szakot is. Itt 1966-ban végzett, Keresztes Lászlóval és A. Molnár Ferencsel együtt.

Végzés után 1964-ben az egyetem magyar nyelvészeti tanszékére került nyelvtanárnak, majd tanársegéd lett. Tanszékvezetője Papp István volt, aki – maga is részben fennológus révén – mindig is bátorította munkatársai finnugrisztikai munkásságát. Az ő javaslatára jutott el az 1965–66-os tanévben Kiss Antal Finnországba ösztöndíjasként. Helsinkiben elsősorban Pertti Virtaranta finn dialektológiai, Aulis J. Joki uralisztikai és Väinö Kaukonen finn népköltészeti (Kalevala) óráit látogatta.

Kiss Antal 1972-ben átkerült a Finnugor Nyelvtudományi Tanszékre adjunktusnak, majd 2000-ben docens lett. Az 1994–95-ös tanévben a finnugor tanszék megbízott vezetője volt. 2003 végén vonult nyugdíjba. Közben két ízben dolgozott magyar lektorként a finnországi Jyväskylä egyetemén, 1975 és 1981 között, majd az 1984–85-ös tanévben. Itt a magyar nyelvórákon kívül tanított magyar nyelvtörténetet, dialektológiát, magyar irodalmat, vogul és votják nyelvet

1992 és 1998 között másodállásban a Miskolci Egyetemen tanított finnugrisztikát és magyar nyelvtörténetet, 1999-től pedig a Károli Gáspár Református Egyetem oktatója volt.

Több mint negyven éves tanári pályafutása során számos tárgyat tanított. Generációk emlékeznek „szekrénytan” óráira, ahol megismertette a hallgatókat a finnugor nyelvtörténet kézikönyveivel, szótáraival. Tanított magyar szakosoknak finnt, finn szakosoknak finnugor hangtörténetet, vogult, votjákot, finn irodalmat, finn művelődéstörténetet, sőt észti irodalmat is.

Kiss Antal hallgatóként Kálmán Béla irányításával részt vett Munkácsi vogul szótárának cédulázásában és Papp István magyar–finn szótárának anyaggyűjtésében is. Szakdolgozatát finnugor témából írta (*Figura etimologica a vogul népköltészetben*), de aztán a Magyar Nyelvtudományi Tanszékre kerülven kutatási területét időlegesen a magyar nyelvtörténet felé fordította. Egyetemi doktori értekezését, *A határozós szerkezet a Példák Könyvében* címmel 1972-ben védte meg. (Ezt 1996-ban minősítették át PhD-vá.) Ebben az időszakban stilisztikai és nyelvtörténeti témájú cikkeket jelentetett meg.

Jakab Lászlóval közösen indították útjára a Számítógépes Nyelvtörténeti Adattárat. Ebben öt régi magyar kódex (Jókai-kódex, Birk-kódex, Guary-kódex, Apor-kódex, Festetics-kódex, 1978–2001) anyagát kódolták. Ez az úttörő jellegű vállalkozás egy idő után nem folytatódott.

Finnugrisztikai kutatásai három területre koncentrálnak: votják nyelv, finn mint idegen nyelv, finn–magyar kontrasztív nyelvészet. Andrássyné Kövesi Magda irányításával permi nyelvészettel foglalkozott. Tanulmányai jelentek meg a votják határozókról, az első szótagi hangok történetéről, a magyar és a votják közös szókincséről, a votják személynevekről, s foglalkozott tudománytörténeti kérdésekkel is. Votják műfordításai az Alföld c. irodalmi folyóiratban láttak napvilágot.

1986-ban jelent meg egy rövid, 70 oldalas füzet (Finn I. évf. magyar szakosoknak). Az oktatásban jól használható könyvecske mindenképpen megérdemelt volna legalább egy jegyzet formátumú kiadást.

Kiss Antal több kontrasztív nyelvészeti tanulmányt írt, elsősorban a fordítások elméleti és gyakorlati kérdéseiről. Ő maga is készített szépirodalmi fordításokat Toivo Pekkanen, Veikko Huovinen és Ilmari Kianto műveiből.

Rendszeres előadója volt a finnugor kongresszusoknak, nemzetközi konferenciáknak és szimpóziumoknak. Szorgalmasan munkálkodott tudományágának népszerűsítésén is.

Tagja a Magyar Nyelvtudományi Társaságnak, a helsinki Finnugor Társaságnak és levelező tagja a Finn Irodalmi Társaságnak. A *Folia Uralica Debreceniensia* első négy számának társszerkesztője volt.

Kiss Antalt – a tanszékünk másik ünnepeltjéhez hasonlóan – 35 éve ismerem. Előbb tanárom, majd kollégám volt. Tanári munkássága magas szintű volt, generációk nyilatkoznak róla elismeréssel, szeretettel. Sajátosan fanyar humora mindig is közel állt hozzám. Finnes szűkszavúsága messze földön ismert. Habár az utóbbi időben kissé elszakadt a tanszék mindennapi életétől, a síkfőkúti szemináriumok és intézeti előadások elmaradhatatlan résztvevője a mai napig.

Kedves Tóni! Jó egészséget, csendes, békés életet kívánunk lányaid, unokáid körében!

MATICSÁK SÁNDOR

DOI: 10.52401/fud/2021/45